

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟΙ ΔΑΣΚΑΛΟΙ ΕΜΠ

Θέση των Πανεπιστημιακών Δασκάλων ΕΜΠ για το Σχέδιο Νόμου «Εθνική Αρχή Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΘΑΑΕ), Ειδικοί Λογαριασμοί Κονδυλίων Έρευνας Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, Ερευνητικών και Τεχνολογικών Φορέων και άλλες διατάξεις»

Στις 4 Δεκεμβρίου 2019 τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση από το Υπουργείο Παιδείας το Σ/Ν «Εθνική Αρχή Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΘΑΑΕ), Ειδικοί Λογαριασμοί Κονδυλίων Έρευνας Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, Ερευνητικών και Τεχνολογικών Φορέων και άλλες διατάξεις». Η νυν ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας συνεχίζει την πρακτική των προηγούμενων ηγεσιών ως προς την αποσπασματική θεσμοθέτηση μέτρων και, μάλιστα, για μείζονος σημασίας θέματα όπως είναι η αξιολόγηση των Ιδρυμάτων της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και η δημιουργία μιας νέας Αρχής για την ανώτατη εκπαίδευση, γεγονός που επιδεινώνει το πρόβλημα των διάσπαρτων, ασαφών και αντιφατικών νομοθετικών διατάξεων. Και βέβαια, δεν λείπουν ούτε οι περίφημες «Λοιπές διατάξεις», μέσω των οποίων λαμβάνονται αποφάσεις για πλείστα όσα σοβαρά θέματα.

Οι διατάξεις των Άρθρων 22 έως 31 που αφορούν στο πλαίσιο λειτουργίας των ΕΛΚΕ είναι πολύ κατώτερες της ανάγκης για άμεση αποδέσμευση της Έρευνας από τον γραφειοκρατικό στραγγαλισμό και των προσδοκιών που είχαν δημιουργηθεί από σχετικά (μάλλον κατευθυνόμενα) δημοσιεύματα. Επίσης, δεν περιλαμβάνουν αντίστοιχες προβλέψεις για τη διαχείριση των κονδυλίων του Τακτικού Προϋπολογισμού, εγκαταλείποντας ένα σημαντικό τμήμα των πανεπιστημιακών δράσεων κυριολεκτικά στο έλεος μιας απίθανης γραφειοκρατίας. Έτσι, η γραφειοκρατία και η αντίληψη πως οι συνάδελφοι είναι εν δυνάμει απατεώνες καλά κρατούν. Προφανώς, η Υπουργός κρίνει εξ ιδίων τα αλλότρια, αφού το κόμμα της ΝΔ διέθεσε σημαντικό ποσό από τη συνολική κρατική επιμορφωτική δαπάνη που έλαβε για εξόφληση χρεών του κόμματος σε Τράπεζες και Δημόσιο, σε ρητή αντίθεση με τους σκοπούς της συγκεκριμένης επιχορήγησης¹! Αναμφίβολα, λοιπόν, τα πλέον κρίσιμα ζητήματα που τίθενται στο παρόν νομοσχέδιο είναι η συγκρότηση της ΕΘΑΑΕ και η σύνδεση της αξιολόγησης των ΑΕΙ με τη χρηματοδότησή τους σε ποσοστό 20% (χωρίς να υποτιμάται η σημασία άλλων διατάξεων όπως, για παράδειγμα, της παρ. 2 του Άρθρου 10 για την αξιολόγηση των προγραμμάτων σπουδών που οδηγούν στην άσκηση «νομοθετικώς ρυθμιζόμενων επαγγελμαμάτων», και τις επισφαλείς διαδικασίες που ανοίγει).

Ένα πρώτο ερώτημα, που εύλογα δημιουργείται ακόμη και στον πλέον καλοπροαίρετο συνάδελφο, αφορά στους λόγους που ώθησαν το Υπουργείο στην κατάργηση της ΑΔΙΠ και στην αντικατάστασή της από την ΕΘΑΑΕ, αφού σε μια πρώτη ανάγνωση του ρόλου και των αρμοδιοτήτων των δύο Αρχών δεν εντοπίζονται διαφορές, τουλάχιστον ως προς τα ουσιαστικά ζητήματα. Χωρίς καμία διάθεση υποστήριξης του ρόλου και του έργου της ΑΔΙΠ, θα περιμέναμε από την νυν ηγεσία, για λόγους στοιχειώδους συνέπειας με τις θέσεις που εξέφραζε ως Αξιωματική Αντιπολίτευση για τις «...άνευ

¹ <https://vouliwatch.gr/actions/article/vouliwatch-vs-epitropi-eleghoy-tis-voylis-gia-ta-oikonomika-ton-kommaton-vol-2>

ακαδημαϊκών κριτηρίων και μελετών βιωσιμότητας και σκοπιμότητας...» συγχωνεύσεις Πανεπιστημίων και ΤΕΙ από την προηγούμενη ηγεσία του Υπουργείου, να προβεί – έστω για τα μάτια του κόσμου – στην αξιολόγηση της ΑΔΙΠ και στην αποτίμηση του έργου της για να τεκμηριώσει την ανάγκη κατάργησής της. Η νυν ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας, όπως και η Κυβέρνηση της ΝΔ συνολικά κατά τους πρώτους έξι μήνες διακυβέρνησης, έχει αποδείξει ωστόσο ότι δεν ενδιαφέρεται να τηρήσει ούτε καν τα προσχήματα. Η κατάργηση της ΑΔΙΠ και η αντικατάστασή της από την ΕΘΑΑΕ έχει ως μοναδικό στόχο τον πλήρη έλεγχο της Ανεξάρτητης Αρχής από την ηγεσία του Υπουργείου για να αποφευχθούν «προβλήματα» του παρελθόντος - όπως η κριτική που είχε ασκηθεί από την ΑΔΙΠ στο σχέδιο «Αθηνά» με αναφορές για «...πολλές αδυναμίες, η κυριότερη των οποίων αφορά την μη συνεπή και ομοιόμορφη εφαρμογή κριτηρίων...» (ένας *très chic* τρόπος για να θιγούν οι μικροκομματικές σκοπιμότητες του σχεδίου)² - αλλά και να διευκολυνθούν οι μελλοντικοί σχεδιασμοί της Κυβέρνησης. Για τους λόγους αυτούς επιλέγεται με τη συγκεκριμένη διαδικασία ο Πρόεδρος της ΕΘΑΑΕ (με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, ύστερα από πρόταση του Υπουργού Παιδείας και σύμφωνη γνώμη της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής), ο οποίος και συγκεντρώνει σημαντικές εξουσίες στα χέρια του (είναι Πρόεδρος και του Ανώτατου Συμβουλίου και του Συμβουλίου Αξιολόγησης και Πιστοποίησης, είναι μέλος των επιτροπών αξιολόγησης και συγκροτεί με κρίση, χωρίς προβλεπόμενα κριτήρια, τις δύο τριμελείς επιτροπές που αξιολογούν τις υποψηφιότητες των δύο ανωτέρω Συμβουλίων, κ.ά.). Το επιτελικό κράτος, βλέπετε, απαιτεί την ύπαρξη επιβλέποντος «Σουλτάνου» στην ανώτατη εκπαίδευση, ώστε η ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας, με την επίφαση της αξιολόγησης μιας «Ανεξάρτητης» Αρχής, να εφαρμόζει επιθετικά και ασφυκτικά τις επιλογές της, καταστρατηγώντας τον αυτοδιοίκητο χαρακτήρα των Ιδρυμάτων.

Σημαντικό ρόλο σε αυτό θα διαδραματίσει φυσικά η αξιολόγηση των Ιδρυμάτων και, ιδιαίτερα, η σύνδεση της αξιολόγησης με τη χρηματοδότησή τους. Τα έργα των πανεπιστημίων - εκπαιδευτικό και ερευνητικό - πρέπει να σχεδιάζεται, να αποτιμάται και να επανασχεδιάζεται, με σταθερό στόχο τη βελτίωσή του, ως νευραλγικής σημασίας κοινωνική διαδικασία. Όσο, όμως, σωστή είναι η θέση αυτή άλλο τόσο πραγματική είναι και η θέση ότι μέσω των κατάλληλων «κριτηρίων αξιολόγησης» προωθείται αποτελεσματικά ακόμη και η πιο σκληρή αντικειμενική πολιτική. Η διαδικασία σχεδιασμός-αποτίμηση-επανασχεδιασμός του έργου των πανεπιστημίων είναι εκ των πραγμάτων σύνθετη, καθώς πρέπει να λαμβάνει υπόψη της τις ιδιαιτερότητες κάθε επιστημονικού κλάδου και, κυρίως, πρέπει να είναι ικανή να αποτιμά τα ποιοτικά στοιχεία που συνθέτουν και διαμορφώνουν τον πολύπλευρο ακαδημαϊκό χαρακτήρα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η χρήση «αντικειμενικών ποσοτικών» δεικτών, τόσο της «μόδας» σήμερα, αποτελεί μια απλουστευση που σε πλείστες των περιπτώσεων αποτυγχάνει να περιγράψει με στοιχειώδη επάρκεια το επιτελούμενο εκπαιδευτικό και ερευνητικό έργο. Ασφαλώς, το ανεκδοτολογικό εύρημα των Smeyers & Burbules (2011)³, που φέρνουν ως παράδειγμα τη μελέτη των Fleischmann & Pons (1989)⁴ στο πεδίο της «ψυχρής σύντηξης», η οποία έχει περισσότερες από 830 ετεροαναφορές, ως παράδειγμα, όμως, «ηλίθιου σφάλματος ή απάτης», δεν είναι μοναδικό.

² https://www.adip.gr/sites/default/files/pages/13/723-hqa_opinionathenai.pdf

³ Smeyers, P. & Burbules, N. (2011). How to Improve your Impact Factor: Questioning the Quantification of Academic Quality, *Journal of Philosophy of Education*, 45(1), pp. 1-17.
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1467-9752.2011.00787.x>

⁴ Fleischmann, M. and Pons, S. (1989) Electrochemically Induced Nuclear Fusion of Deuterium, *Journal of Electroanalytical Chemistry*, 261/2A, pp. 301-308.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/0022072889800063>

Οι πραγματικές διαστάσεις του προβλήματος αναδεικνύονται όταν η αξιολόγηση συνδέεται (στην αρχή πάντα μερικά, στη συνέχεια όλο και περισσότερο) με τη χρηματοδότηση των Ιδρυμάτων. Η σχετική εμπειρία των αγγλικών Πανεπιστημίων είναι άλλωστε χαρακτηριστική. Σύμφωνα με δημοσιευμένες έρευνες, η σύνδεση της αξιολόγησης με τη χρηματοδότηση με χρήση ποσοτικών δεικτών, όπως για παράδειγμα ο λόγος αποφοιτησάντων προς εγγεγραμμένων φοιτητών, μπορεί να οδηγήσει σε «χαλάρωση» των ακαδημαϊκών κριτηρίων (χαρακτηριστική η περίπτωση της «παρότρυνσης» του Προέδρου του Τμήματος Design & Engineering του Bournemouth University, να ελαχιστοποιήσουν οι καθηγητές του Τμήματος τον αριθμό των αποτυχόντων στις εξετάσεις φοιτητών⁵). Επιπρόσθετα, η σύνδεση της αξιολόγησης με τη χρηματοδότηση γρήγορα οδηγεί και στη σύνδεση της ατομικής αξιολόγησης των μελών ΔΕΠ με το μισθό τους⁶, επιταχύνει τις ανισότητες⁷ και επιδρά αρνητικά στην ακαδημαϊκή ελευθερία^{8,9,10,11}. Επιπρόσθετα, συμβάλλει στη «διάβρωση» του ρόλου των Πανεπιστημίων, μετατρέποντάς τα από ακρογωνιαίο λίθο της ελεύθερης πρόσβασης σε ένα ύψιστο κοινωνικό αγαθό, την παιδεία, σε κέντρα εμπορίου κάτω από την επίθεση ενός ανελέητου οικονομικού ανταγωνισμού¹². Τέλος, δεν απουσιάζουν κριτικές αναφορικά με την απουσία διαφάνειας και παραποίησης των αποτελεσμάτων στη διαδικασία αξιολόγησης¹³, οι οποίες μπορεί να έχουν δραματικές συνέπειες στη χρηματοδότηση των Ιδρυμάτων (π.χ. αναφέρεται πως η πτώση του Πανεπιστημίου του Manchester από την 8^η θέση το 2008, στην 17^η το 2014 είχε ως αποτέλεσμα την απώλεια ερευνητικών πόρων της τάξης των 69 εκατ. GBP). Και αν η αδιαφάνεια και ο «χειρισμός» της αξιολόγησης χαρακτηρίζουν ένα σύστημα όπως το Research Excellence Framework (REF) του Ηνωμένου Βασιλείου, δεν χρειάζεται μεγάλη φαντασία να αναλογιστεί κάποιος πώς θα λειτουργήσει ένα αντίστοιχο σύστημα στην ελληνική πραγματικότητα (βλ. σχέδιο «Αθηνά», συγχωνεύσεις Πανεπιστημίων-ΤΕΙ, κ.ά.). Έχει, τέλος, ενδιαφέρον να αναφερθούν τα στοιχεία που αφορούν στο κόστος που αυτή ενέχει σε οικονομικούς όρους και απαιτούμενες εργατοώρες για τη συλλογή και την επεξεργασία των στοιχείων. Για παράδειγμα, στα Πανεπιστήμια του Ηνωμένου Βασιλείου το κόστος αποτίμησης του έργου τους, στο πλαίσιο του REF 2014, ανήλθε σε 55 εκατ. GBP, ενώ κατά άλλες εκτιμήσεις σε 100 εκατ. GBP⁹.

Επιστρέφοντας στην πρόταση της Υπουργού, το 80% του προϋπολογισμού θα δίνεται με βάση το συνολικό αριθμό των εγγεγραμμένων φοιτητών, το εκτιμώμενο ετήσιο κόστος σπουδών ανά φοιτητή,

---

⁵ The Guardian (2004). 'Degrees for sale' at UK universities.

<https://www.theguardian.com/uk/2004/aug/01/universityfunding.highereducation>

⁶ De Fraja, Gianni and Facchini, Giovanni and Gathergood, John, Academic Salaries and Public Evaluation of University Research: Evidence from the UK Research Excellence Framework (September 30, 2018). Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2815174> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2815174>

⁷ Schäfer, L. O. (2016). Performance assessment in science and academia: Effects of the RAE/REF on academic life. Working paper no. 7, Centre for Global Higher Education.

<https://www.researchcghe.org/perch/resources/publications/wp7.pdf>

⁸ Ladyman, J. (2011). Don't Play Politics with Academic Freedom. New Statesman, March 30.

⁹ Smith, A. (2012). Making an Impact: When Science and Politics Collide. Guardian, June 14.

¹⁰ Watermeyer, R. (2016). Impact in the REF: issues and obstacles. Studies in Higher Education, 41(2), 199–214.

<https://doi.org/10.1080/03075079.2014.915303>

¹¹ Watermeyer, R., & Hedgcock, A. (2016). Selling 'impact': peer reviewer projections of what is needed and what counts in REF impact case studies. A retrospective analysis. Journal of Education Policy, 31(5), 651–665.

<https://doi.org/10.1080/02680939.2016.1170885>

¹² Giroux, H. A. (2011). Beyond the Swindle of the Corporate University. In The Assault on Universities: A Manifesto for Resistance, edited by M. Bailey and D. Freedman, 145–156. London: Pluto.

¹³ Kelly, A. (2016). Funding in English Universities and its relationship to the Research Excellence Framework. British Educational Research Journal, 42(4), 665–681. <https://doi.org/10.1002/berj.3229>

κλπ. και το 20% με βάση τους «δείκτες ποιότητας και επιτευγμάτων». Ή η Υπουργός και η Κυβέρνηση συνολικά, είναι εκτός πραγματικότητας, ή επιχειρούν, όπως έχει συμβεί στο παρελθόν, μία τεράστια «λαθροχειρία» με στόχο την περαιτέρω μείωση της απολύτως ανεπαρκούς σημερινής κρατικής επιχορήγησης. Μάλιστα, δεν θα διστάσουν να επιρρίψουν την ευθύνη για την τραγική υποχρηματοδότηση στα ίδια τα Πανεπιστήμια, επικαλούμενοι την δήθεν απουσία ικανοποιητικών αποδόσεων! Πραγματικά, δεν μπορεί να δοθεί κάποια άλλη εξήγηση αν αναλογιστούμε, χρησιμοποιώντας ως παράδειγμα το ΕΜΠ, την κατάσταση στην οποία έχουν περιέλθει όλα τα Πανεπιστήμια της χώρας εξαιτίας των πολιτικών που ασκήθηκαν από όλες τις Κυβερνήσεις την τελευταία δεκαετία με αφορμή την οικονομική κρίση που ταλάνισε - και ταλανίζει - τη χώρα

Εξαιτίας της αύξησης του αριθμού των εισακτέων (και μάλιστα πριν από τους πρόσθετους εισακτέους από τις ειδικές κατηγορίες και τις μετεγγραφές, που σε ορισμένες Σχολές του ΕΜΠ αυξάνουν δραματικά τον αριθμό των εγγεγραμμένων φοιτητών), ο λόγος πρωτοετών φοιτητών ανά μέλος ΔΕΠ έχει αυξηθεί στις Σχολές του ΕΜΠ κατά 71% (από 21% στη ΣΜΜ έως 122% στη ΣΕΜΦΕ)! Ο συνολικός προϋπολογισμός του ΕΜΠ έχει μειωθεί κατά 70% περίπου, ενώ η αντίστοιχη μείωση στη χρηματοδότηση των Σχολών αγγίζει το 91%! Αυτό που «εγγυάται» η Υπουργός είναι να αφήσει το ΕΜΠ και τις Σχολές με το 24% και το 7,2% του προϋπολογισμού του 2009, αντίστοιχα, κι εφόσον αποδειχτούμε «καλοί» να μας επαναφέρει στο 9%, χρησιμοποιώντας δείκτες εκτός ελέγχου των Πανεπιστημίων, όπως για παράδειγμα «την απορρόφηση των αποφοίτων από την αγορά εργασίας» (με την ανεργία στους νέους μηχανικούς να αγγίζει το 50%), ή «την αριθμητική σχέση αποφοίτων προς τους εισερχόμενους φοιτητές» (ο παρονομαστής ως γνωστόν καθορίζεται από το Υπουργείο...)! Αν αυτή η διάταξη περάσει, νομιμοποιείται και μονιμοποιείται η χρόνια οικονομική αναιμία και ο προμελετημένος θάνατος των δημόσιων πανεπιστημίων. Τι καλύτερο δώρο για την ίδρυση των ιδιωτικών πανεπιστημίων, τον διακαή πόθο της Κυβέρνησης;!

Είναι προφανές πως το συγκεκριμένο νομοσχέδιο όχι απλά δεν συμβάλλει στη βελτίωση των ελληνικών πανεπιστημίων, αντιθέτως υπονομεύει τη λειτουργία τους, μονιμοποιώντας την κρατική εγκατάλειψη έναντι της συνταγματικής επιταγής για την πλήρη στήριξή τους. Το Υπουργείο αντί να φροντίσει για την εξασφάλιση των απαιτούμενων πόρων για την ικανοποίηση των βασικών αναγκών τους, περιορίζει και αλλοιώνει τη συνταγματικά κατοχυρωμένη υποχρέωση της Πολιτείας να χρηματοδοτεί τα Δημόσια Πανεπιστήμια, στο πλαίσιο του πλήρους αυτοδιοίκητου που πρέπει να απολαμβάνουν. Αντί να ενισχύσει τις κατά κεφαλή δαπάνες για Έρευνα & Ανάπτυξη, οι οποίες είναι περίπου στο 40% του μέσου όρου της ΕΕ-28¹⁴, επιχειρεί να μειώσει τα διαθέσιμα κονδύλια μέσω της δήθεν αντικειμενικής αξιολόγησης της επιτυγχανόμενης ερευνητικής δραστηριότητας με δείκτες όπως ο αριθμός Κέντρων Αριστείας κάθε Ιδρύματος (που θα αναδεικνύονται με γενικόλογα και αόριστα κριτήρια προς εξυπηρέτηση ημετέρων...).

Η απόρριψη του εν λόγω νομοσχεδίου, και ειδικότερα η θέσπιση της ΕΘΑΑΕ με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά οργάνωσης και τρόπου λειτουργίας και το προτεινόμενο πλαίσιο αξιολόγησης και η διασύνδεση αυτής με την απολύτως ανεπαρκή σημερινή χρηματοδότηση, δεν αποτελεί απλά μονόδρομο αλλά στάση ευθύνης και αξιοπρέπειας.

12.1.2020

---

¹⁴ <https://metrics.ekt.gr/datatables/172>